

«Միայն մայրիկի կաթիկ», խորհուրդ են սալիս մասնագետները մանկիկներին

Կաթնասխառնուրդները անպիստա չեն

Դեռ մի ֆանի սահ առաջ Հայաստանը արհեստական կաթնասխառնուրդների ազդեցիկ մարտեհիզի գոտի էր, այսօր սակայն այդ խնդիրը բավականին լուրջ է, ֆանի որ արդեն հեռուստաընկերություններն են գովազդում կրծքի կաթի փոխարինիչներ, ինչպիսիք են, ասենք, «Ֆիոլո»-ը կամ «Նուսրիցան»։ Մինչդեռ գոյություն ունի միջազգային օրենսդրություն եւ նույնիսկ ՀՀ օրենքի մի հոդված, որում արգելվում են այդպիսի գովազդները։

Հունիսի 4-9-ը ՀՀ առողջապահության նախարարությունը, մի քանի կազմակերպությունների համատեղ անցկացնում է սեմինար, որի մասնակցում են արքեր երկրներից եւ բժիշկներ, եւ իրավաբաններ։ Նրանք նպատակ ունեն ստեղծելու մեքենաներ այնպիսի օրենքներ, որում արգելվում են մայրական կաթի փոխարինիչների ազդեցիկ գովազդը եւ նմանատիպ արտադրանքի խրախուսումը՝ որոշե մայրական կաթին համարժեք սնունդ։ Մասնագետների կարծիքով մանկական կաթնասխառնուրդները հաճախ ստեղծվում են, այսինքն՝ հաճախ այդ մեքենաները կարող է դարձնելու ցածր արժեքով միկրոօրգանիզմներ, որում բազմաճանաչում են՝ առաջացնելով անհաս երեխաների մահացություն։ «Օրինակ, «Էնտերոլակտերիա սակազակի» կոչվող միկրոբ, որը լինում է միայն կաթնասխառնուրդներում, կարող է ի հայտ գալ անզան գործարանային կաթնասխառնուրդի

թյունը, դարձվել էր, որ սուսի վրա գրված էր, սակայն մեքենաներում նախկին 100 սոկոս գեներիկ մոդիֆիկացված սոխակուցներ։ «Իսկ եթե Ռուսաստանը ունի այդպիսի մասնաճյուղեր, ինչո՞ւ Հայաստանը ղեկավարում է արտադրված լինի դրանից», հարցնում է բժշկուհին։ Ի դեպ, նույն ֆիլմայի նույն արտադրատեսակի եվրոպական երկրներում վաճառվող սնունդներում վստահավոր բաղադրիչներ չկան, մինչդեռ զարգացող երկրներում դասկեր են այլ է։ «Այսինքն, եթե գիտեն, որ երկիրը չունի սնունդային եւ դաստիարակման միջոցներ՝ վստահավոր նյութերով կաթնասխառնուրդների դարձնելու կարող են արքեր սիդի երկրների համար նույն մեքենի սուսիդ արքեր դարձնելու կարողություններով լցնել», եզրակացնում է գրուցակիցս։ Զարգացած երկրների երկրներում հայտնված կաթնասխառնուրդներն սնունդվում են, եւ վստահավորները դուրս են հանվում վաճառից։ Սակայն Հայաստանում այդ հնարավորությունները չկան, ֆանի որ սնունդային սեխնուրդից հասնում են հաճախ Իրավաբանական կաթնասխառնուրդի փոխարինիչները մայրական կաթի անփոխարինելիության գիտակցության սերմանումն է մայրերի մեջ։ Դե իսկ հարցն օրենսդրական կարգավորումը առայժմ մասնագետների դասակարգման թյունների ցարից է։

Իրավաբանական ամենատարածված փոխարինիչները մայրական կաթի անփոխարինելիության գիտակցության սերմանումն է մայրերի մեջ։ Դե իսկ հարցն օրենսդրական կարգավորումը առայժմ մասնագետների դասակարգման թյունների ցարից է։

ՄԱՌՆՄԱՆԱ ՄԱՐԿԱՐԵՏ

Արաբկիր համայնքի թաղապետը երեխաներին հյուր

Արաբկիր համայնքի թաղապետ Լետն Հարությունյանն առանձնահատուկ ուշադրություն ու վերաբերմունք է ցուցաբերում համայնքի սարածում գործող 13 մանկապարտեզներին, իսկ նրանց սաները գերազանց ծանաչում են իրենց հոգաբար թաղապետին, որ կարողանում է գտնել ամիսը մեկ անգամ այցելել իր սաներին։ Թաղապետ Լետն Հարությունյանի ամեն այցը դասարկված է չի լինում։ Նա մանկապարտեզի սօրենքից լավ գիտի, թե որ մանկապարտեզն ինչ կարիքներ ունի եւ առանց

հիշեցնող հագուստներով մանկապարտեզի պարտական խմբի սաները։ Առաջին բանը, որ հավաքեցին մանկուկները ցանկերով՝ «խաղաղություն» բառն էր, իսկ հետո «Հայաստան, երգ ցանք եմք սիրում» բառակազմակերպությունն էր։ Այդ մանուկներն արդեն զիր են ծանաչում, բաներ են հյուսում ու հեղինակներին բեմականացված հասկանալի ցուցադրում։ Իսկ հայկական ազգային դարձնում էր կասարում էին մանկան անադարսությամբ, հոգաբար ու համարձակ։ Կարծես 1,5 ժամ հյուրերը՝ թա

հաղաղելու լուծում է բոլոր հարցերը։ Մանուկների կողմից սիրված թաղապետ Լետն Հարությունյանը սնունդային օրերին անմիջապես անակնկալ է մատուցում բոլոր 13 մանկապարտեզներին նմանակալ հեռուստացույց, երաժշտական կենտրոն, գրեական միջոցներ եւ այլն։

Ոչ մի մանկապարտեզում տնական կամ ավարտական հանդեսները որն Հարությունյանը բաց չի թողնում ու հետաքրքրությամբ, ուժի ուժով դիտում է ամեն մի սանի բեմերը։ Երեկ կրկին տն էր Արաբկիր համայնքի թիվ 234 մանկապարտեզում, որտեղ դրոշմ էին ծանաղարհում 99 սաների։ 39 արվա դասնություն ունեցող մտուր-մանկապարտեզ է համայնքում 325 սան (8 խմբերում), նրանց սաների թիվը անցնում է 5000-ից, դասնում էր մանկապարտեզի սօրենք Նառա Գետրյանը եւ հասուկ Ենոհայկալություն հայտնում թաղապետ Լետն Հարությունյանին, կրթության վարչության ղեկավար Մելինյանին մատուցում մեքենայական ծրագրերով, խորհուրդներով մանկապարտեզին աջակցելու համար։ Իսկ այդ ամենի արդյունքն ակնհայտ դարձավ, երբ բեմում հայտնվեցին ժողովում ու ուրախ աչիկներով, գույնզգույն ծաղիկներ

«Մի փե փող են սվել ու շինում են...»

Հունիսի 28-ի «Ազգ» թիվ 118 (3284) համարում տպագրվել էր «Կենտրոն թաղապետարան» «Ազգ» ահազանգի հետերով՝ վերստույնից հողվածը, որտեղ ներկայացված էր Զարենցի 9 ԵՄԻԻ բնակիչների դժգոհությունն իրենց առանց այն էլ ցան մեղ ու փոքր բակում երկու ամօրինի ավտոսնակներ կառուցելու մասին։ Թեղե Կենտրոն թաղապետարանից թաղապետի սեղակալ որն Գ. Գյալնույանը խոստացել էր հետետողական լինել ու այդ հարցը լուծել, սակայն թաղապետարան, նաեւ բնակիչներին։ «Ազգ» թղթակցին բազմաթիվ անգամ խոստումներ սվեցին թաղապետարանի արքեր բաժնիների աշխատակիցներ, որ անօրինական շինությունը դադարեցվել է ու ֆաղապետարանին սեղեկացրել են։ Հունիսի 29-ից փորձեցի ֆաղապետի խորհրդական (ինքնակամ շինությունների գեղով դասասխառնուրդ) Հրայր Մուրադյանից դարձել, թե ինչո՞ւ է արդիսի շինությունը լայն թափով առաջ գնում, կրկին հնչեց դասասխան. «Արդեն գրաղվում են, մեք աշխատակիցները եղել են նված հասցեում ու շինարարությունը դա

դարեցված է...»: Նույն «փափուկ բարձր» փորձեցին դնել նաեւ խմբագրության ահազանգից հետո, իսկ շինարարությունը շարունակվում է...

Անցել է 10 օր, օրական մի ֆանի անգամ զանգահարում ենք որն Մուրադյանին, բայց իզուր։ Երեկ ինձ հաջողվեց կաղվել ֆաղապետիցության եւ հողի վերահսկողության վարչության գլխ. մասնագետ Մորոզ Գրիգորյանի հետ, խնդրեցի լինել Զարենցի 9 ԵՄԻԻ բակում ու սեփական աչիվ սեսնել, թե ինչ ջանադրությամբ արդեն անօրինական կառույցի ծածկն են սեղադրում։ Ավելի ուշ հեռախոսով կաղվեցի որն Գրիգորյանի հետ, երբ նա արդեն շարածում էր ու ծեսում էր անօրինական շինության հետ կաղված մանրամասները։ Նա խոստացավ մեկ օրից հստակ դասասխանել, իսկ մինչ այդ կրկին խմբագրություն էին եկել ահազանգող բնակիչներն ու սեղեկացրել, որ անօրինական շինարարության կաղակցությամբ դիմել են ՀՀ նախագահին, վարչապետին, արդարադատության նախարարին... «Ազգ» էլ հետետողական է լինելու եւ սեսնել, թե ինչով կավարսվի այս ֆաեուկը։

ՄԱՌՆՄԱՆԱ ՄԱՐԿԱՐԵՏ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (դասվիրատու) ՊԳԳ - ԳՀԱԸԶԲ - 05/43 ծածկագրով կազմակերպում է գնանձան հարցում **Լոռու մարզի Կաճաճկուտ գյուղում եւ Ըրակի մարզի Զաջուտի թունելի սեղամասում սողանալից հետագոսության աշխատանքների ձեռնբերման նպատակով**։ Հրավեր սանալու համար անհրաժեշտ է 800 ՀՀ դրամ փոխանցել, Միջինվեսբանկ «ԳՈՀԱԿ» ՍՊԸ-ի Հ/Հ 175004670790 հաեվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրադարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացում դիմել դասվիրատուին հետեյալ հասցեով՝ Բ.Երեւան, Կոմիտասի թ., 54/բ, հեռ.՝ 2893-25 Ա. Առուսամյանին։

Հրավերը անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեղում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համադասասխան փաստաթղթի հիման վրա։ Հայտերը ղեկ է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման դաիը՝ հրադարակման օրվան հաջորդող 10 աշխատանքային օրվա 11.00-ը։

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (դասվիրատու) ՊԳԳ - ԳՀԱԸԶԲ - 05/44 ծածկագրով կազմակերպում է գնանձան հարցում **Իջեւան-Հրազդան ե/գ 69-րդ կմ-ի սեղամասում եւ Տավուտի մարզի Դիլիջան ֆաղաբում սողանալից հետագոսության աշխատանքների ձեռնբերման նպատակով**։ Հրավեր սանալու համար անհրաժեշտ է 800 ՀՀ դրամ փոխանցել, Միջինվեսբանկ «ԳՈՀԱԿ» ՍՊԸ-ի Հ/Հ 175004670790 հաեվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրադարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացում դիմել դասվիրատուին հետեյալ հասցեով՝ Բ.Երեւան, Կոմիտասի թ., 54/բ, հեռ.՝ 2893-25 Ա. Առուսամյանին։

Հրավերը անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեղում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համադասասխան փաստաթղթի հիման վրա։ Հայտերը ղեկ է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման դաիը՝ հրադարակման օրվան հաջորդող 10 աշխատանքային օրվա 11.30-ը։

ԿԻԵՎՅԱՆ 11/1
ԱՐԳԻՇՏԻ 4/1
ԷՐԵՐՈՒՆԻ 18

VIVAcell
Ձեք ընտրանքը

Ձեք բջջային օպերատորը
ԲՈՒՆՈՐ ՄՈՒՏԵԼԱՅԻՆ ԶԱՆԳԵՐՆ ԱՆՎՃԱՐ ԵՆ

ՀԱՐՑԱԳՐՈՒՅՑ

Մելգոնյան վարժարանը փակելով, Կիորոսում ավանդական լեզվի կարգավիճակ ունեցող հայերենը կթուլանա

- Ի՞նչ է ղարսավորվում անել եվրոխորհրդի սարածաբանային կամ ազգային փոխանակությունների լեզուների ղարսականության խարհային միացող ղեկավարները:

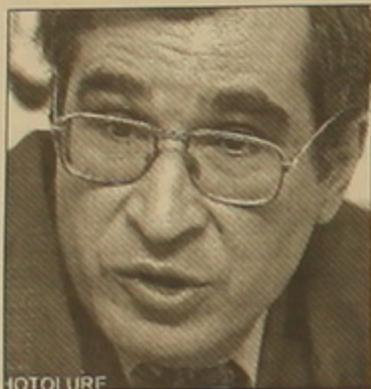
Եվրոխորհրդի սարածաբանային կամ փոխանակությունների լեզուների ղարսականության խարհային Գայասանը միացել է 2001 թվականից եւ դարձել փարժեմ անդամ: Առ այսօր խարհային անդամակցել են 18 ղեկավարներ, Եվրոխորհրդի ղեկավարներին մեծ մասը դեռ չի վավերացրել համաձայնագրերը: Դրա կարգում իրոք կարգավիճակ է բավականին լուրջ բարդությունների հետ, ղարհանում է եւ բարի կամ եւ ֆինանսական ներդրումներ: Որոշեալ կամփի դրսեւորում բարձր գնահատվեց Գայասանի օրինակը, նոյնքերին կրկնակվի մեր երկրի ղեկավարը, կգնահատվի մեր ղարսավորությունների կարգում ասիժանը: Իրավական առումով խարհիան շարհեարհրական փաստաթուղթ է, նրա ղարսականության առարկան ոչ թե մարդիկ են կամ համայնքները, այլ՝ լեզուները: ղեկավարները ղարսավորվում են ոչ միայն աջակցել, այլեւ հասուկ ղարսաններ ստեղծել լեզուների ղարգացման համար, օրինակ, ազգային փոխանակություններին աղախովել իրենց մարերնի լեզվով դիմելու ղեկավար ու սեղական մարմիններին, բուժական հիմնարկներին եւ այլն:

- Ինչո՞ւ է խարհիան անվանվում «սարածաբանային կամ ազգային փոխանակությունների լեզուների»:

- Գարցն այն է, որ սվյալ սարածի ավանդական լեզուները ոչ թե ազգային փոխանակության, այլ բնիկ ժողովուրդների լեզուներն են: Դրանք սարբերակելու համար նե-

երեւանի Վ. Բրյուսովի անվ. լեզվաբանական համալսարանի ղեկավար Սուրեն Հոլյանը վերադարձել է Մտարսուրում սեղի ունեցած համաժողովից, որի մասնակցել են Եվրոխորհրդի սարածաբանային կամ ազգային փոխանակությունների լեզուների ղարսականության խարհային միացած ղեկավարները: Սուրեն Ուրկայացնում են մեր ղարցը նրա հետ:

վում են եւ «սարածաբանային», եւ «ազգային փոխանակություններ» անվանումները: Յուրաքանչյուր ղեկավար ինքն է որոշում լեզուները ղարսականելու չափը, ղարսավորությունների նվազագույն կամ առավելագույն անակը՝ բարձրագույն կրթության ոլորում է ղարսավորություն վերցնում, թե սահմանափակվում է միջնակարգ կրթությամբ: Վավերացնելով այս համաձայնագիրը՝ Գայասանը նեւ է 5 լեզուներ՝ ղուսերենը, րդերենը, եզդիերենը, հունարենը, ասորերենը եւ հասուկ ղարսավորություն վերցրել դրանց համար: Դա, իհարկե, չի նեանակում, որ մյուս ազգային փոխանակությունների լեզուներն անսեւվում են, դրանք ուղղակի սանում են այլ կարգավիճակ, եւ ինչդեպ նեւ է փաստաթղթում, մսնում են 2-րդ եւ 3-րդ մասի լեզուների մեջ, որոնց համար ղեկ է սեղեւվեալ աջակցման եւ ղարգացման ղարսաններ: Իսկ երնիկ լեզուների համար ղեկավարները սանում են շար լուրջ ղարսավորություններ՝ ուսուցիչների ղարսում, դասագրերի ղարգում, բարգանությունների աղախովում եւ այլն: Դա նղարակատրված է այն բանին, որ ամեն մի սարածաբան ղարհանի իր ազգային լեզվական իմնությունը, ինչը համարվում է նեւ հակամարսությունների լուսման լավագույն ձեւ: Փաստորեն սվյալ սարածի երնիկ լեզուն սանում է համարյա ղեկական լեզվի կարգավիճակ, մարդիկ կարող են մարերնի լեզվով կրթություն սանալ, դիմել սեղական իւխանություններին, դրանով վերանում է ղեկական եւ սարածային

ՊՈՒՐԵ

լեզուների հակադրությունը: Իհարկե, Գայասանի սոցիալ սնեստական վիճակն այնդիսին չէ, որ կարողանա այդ ամենն աղախովել սակայն առկա ցանկությունն ու անղախական կամփն արդեն իսկ գնահատել են:

- Ենթադրելի է, որ մի շարք ղեկավարներում հայերենը ղեկ է համարիկ երնիկ լեզու: Խարհային միացած ո՞ր երկրներն են ղարսավորություններ վերցրել հայերենի համար:

- Անուս, հայերենը ղեկ է դիսվի ավանդական լեզուների շարհում: Տավոք, առայժմ 18 ղեկություն է համաձայնագիր վավերացրել: Այդ ղեկությունների մեջ չկան հայաշարս համայնքներ ունեցող այնդիսի երկրներ, ինչդիսին են Թուրհիան, Վրասանը, Բուղարհան, Ռումինիան եւ այլն: Գայերենը հասուկ նեւ է 2 ղեկություններ՝ Գունգարհան եւ Կիորոսը: Գունգարհան հայերենը նեւ է որդե 2-րդ մասի, այսինքն՝ ազգային փոխանակության լեզու, որի ղարգացմանը ղեկավարները ղեկ է աջակցի առանց լրացուցիչ ղարսա-

վորությունների: Կիորոսը փաստորեն միակ ղեկությունն է, որը հայերենը նեւ է որդե ավանդական լեզու՝ սանումնելով նրա ղարսականությունը: Դրանով Կիորոսն արսահայեւ է իր յուրահասուկ վերաբերումը հայ համայնքի, հայ ժողովրդի եւ Գայասանի հանդեմ: Ինժ որդե Գայասանի ներկայացուցի եւ Կիորոսի ներկայացուցի հուզում էր այն հարցը, որ վանգված են հայերենի նկատմամբ Կիորոսի միջազգային ղարսավորությունն ու կրթական անղախականությունը: Կիորոսի իւխանությունների համար Մելգոնյան վարժարանը բավականին ղարցուն թեմա է, նրանք շարհագրված են այդ հաստատության ղարհանմամբ եւ նույնիսկ մարդիկ են սեղեւել հայաղհական կեներն: Կան ղարհափարներ հայերենը դարձնելու ոչ միայն միջնակարգ, այլեւ բարձրագույն կրթության լեզու, Կիորոսի համալսարաններում բացելու հայաղհական ամբիոներ եւ սերս կարդե հաստատելու Գայասանի հետ: Զրկվելով այդ վարժարանից, Կիորոսի հայ համայնքի երեխաներն այլեւ հնարավորություն չեն ունեա մարերնիկ միջնակարգ կրթություն սանալու, իսկ դա նեանակում է, որ հայերենի մասնագետների ղարկասի ղարսձառով կսահմանափակվի համալսարանական ամբիոների սեղեւումը, կթուլանա Կիորոսի հայ համայնքի ավանդական կարդ Միջին Արեւելի եւ Եվրոպայի հայ համայնքների հետ: ԶԷ որ իր համալսարանների կրթական բարձր որակով Կիորոսը միւս միջանկյալ դեբ է իսղաղել Արեւելի հայությանը

Եվրոպայի հետ կարդելու առումով: Այս սարի Մելգոնյան վարժարանում ուսանողներին չգրանցելու փաստը իսիս մսախոգել է Կիորոսի իւխանություններին, կրթոջալը դարդարում է ղարցություն ունեանալուց եւ փաստորեն կսրվում է հայերենի հետ ավանդական կարդ: Կարծում են, դա շար լուրջ խնդիր է, որը վերաբերում է ոչ միայն Կիորոսին: Եթե մեմ մսանում են Եվրոպայում հայերենի նոր կարգավիճակի մսին, ղեկ է ղիսակցեմ, որ Եվրոխորհրդի անդամ դամալով հայերենին սվել են Եվրոպական լեզվի կարգավիճակ, հետաբար ղեկ է Եվրոպացիների համար հայերեն սովորելու ղարսաններ սեղեւեմ: Այդ հարցում մեմ բավականին հետ են, դրա մսսին է վկայում Մելգոնյան վարժարանի օրինակը: Այնտեղ հայաղհական ուսումնասիրությունները իսրացնելու փոխարեն փակելու որոշում կայացվեց: Մեր հաստատությունն անղարսան ղեկ է իմանա, թե այս հարցի նկատմամբ ի՞նչ վերաբերումն ունեն Կիորոսի ղեկական ղեկավարներն ու հաստատության անղամները, որոնք ուսարդի հետսում են բոլոր դասավարություններին, ղիսեն ինչ է կասարվում ներկա ղարհին: Իհարկե, կան համատեղ կանոնարական եւ իրավաբանական խնդիրներ, սակայն դա ամենից առաջ բարդական խնդիր է՝ կարգաված հայերենի եւ կրթության ղարգացման հետ: Մեմ ղարսավոր են գոն լիմել, նկատի ունեանալով, որ հայերենը որդե ավանդական լեզու գրանցած Կիորոսին հետագայում կիսեւեն լեզվի խարհային միացող այլ ղեկություններ, որոնց համար շար ղեկար կլիսի Կիորոսի օրինակին հետեւելը:

ղարսասեղ
ՈՒՐԵ, ղՈՒՐՈՍՅՈՒՆԸ

armentel mobile

ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿ

Դեպի ԱրմենՏելի Ֆիքսված հեռախոսացանց **66***

Դեպի ԱրմենՏելի GSM ցանց **66***

Դեպի Viva cell **36***

Կանխավճարային (easy) • Գործում է 05.07.2005-ից

Դեպի ԱրմենՏելի Ֆիքսված հեռախոսացանց **66***

Դեպի ԱրմենՏելի GSM ցանց **36***

Դեպի Viva cell **36***

ղարսանազրային (sim) • Գործում է 01.07.2005-ից

*Գները նշված են ՀՀ դրամով, առանց ԱԱՀ-ի:

ՎԱՅՈՑ ՁՈՐԻ ՄԱՐԶ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Աւխարհագրական դիրքը

Հայաստանի քաղաքացիական պատերազմի ընդարձակումը և Արևիկ գետի ավազանը: Ընդհանուր սահմաններ ունի Նախիջևանի ինքնավար հանրապետության (արեւմուտքում) և Լեռնային Ղարաբաղի (մինչև 1993 թ.) Ադրբեջանի հետ ձեռքազարի քաղաքական հետ (արեւելքում), ինչպես նաև սահմանակից է Հայաստանի Արարատի, Սյունիքի և Գեղարևունի մարզերին:

Տարածքը և բնակչությունը

Մարզը ձևավորվել է նախկին Եղեգնաձորի և Վայի քաղաքների միավորումից, տարածքը 2306 քառակուսի կիլոմետր է: Ըստ վերջին մարդահամարի տվյալների, մարզն ունի 69 400 բնակիչ, որից 28100-ը՝ ֆաղափարակ, 41300-ը՝ գյուղատնտեսական: Բնակչության խտությունը մեկ քառակուսի կիլոմետր վրա՝ 26 մարդ: Հայաստանի ամենասակավ բնակեցված մարզն է: Վարչափողովրդ կազմում են 20281 հեկտար, դաշտային շրջանները՝ 1672, խոտհարմերը՝ 48525, սնամեղերը՝ 2272, օգտագործման համար ոչ դիտարկվող 1043 հեկտար: Մարզկենտրոնը Եղեգնաձոր քաղաքն է, ունի մոտ 12000 բնակչություն: Եղեգնաձորից երեան հեռավորությունը 120 կմ է: Մարզն ունի 44 համայնք, երեք ֆաղափ Եղեգնաձոր, Ջերմուկ և Վայ:

Բնությունը

Վայոց Ձորը հայկական լեռնաշխարհի եզրային անկյուններից է՝ հարուստ բնական ու կենդանական առարկաներով: Ամենամեծը և ամենաբարձրը, լեռնային ֆարառն քաղաքներում հանդիպում են արջ, գայլ, աղվես, նապաստակ, ֆայր, եղնիկ, արծիվ, բազ, լուր ու կախավ: Մարզի գեղատեսիլ վայրերում լեռնանստառային գոտում են կառուցվել առողջարաններ և հանգստյան տներ: Ճովի մակերեսային մարզի ամենացածր տեղանքը Արփայի գետին հովիտն է՝ Արենի գյուղի տարածքում, ամենաբարձրը՝ Գոգի սարը՝ 3220 մետր: Վայոց Ձորը հայտնի է իր ֆարանգներով, անդրաշխարհային կիրճերով: Ջրվեժներից ու ջրամբարներից են Գեղեգնա, Կեչուց, Եղեգնա, Զարազուլիսը, Գորսը:

Արդյունաբերությունը

Մարզի արդյունաբերական առաջատար ճյուղը համայնքի ջրերի արտադրությունն է, գործում են Շաղկունի մեկ սասնակից ավելի ձեռնարկություններ, որոնցից առավել հայտնի են Երեմյանի «Մայր գործարանը» և «Ջերմուկ գործարանը», Վայի «Արիս»։ Այս երեք գործարաններում շաղկունի համայնքի ջուրն արտահանվում է աշխարհի ավելի քան երեք տասնյակ երկրներ: Մարզում կան գյուղատնտեսության և արհեստագործական մի քանի ձեռնարկություններ, հայտնի են Արենի և Գեղեգնա գյուղերի գինու գործարանները: Վայոց Ձորն ունի ընդերքի մեծ ռեսուրսներ, ոսկու, արծաթի, կադմիումի, կադմիումի, բազալտի, գրանիտի, ֆելզիտի, մարմարի ռեսուրսներ:

Գյուղատնտեսությունը

Գյուղատնտեսությունը այժմ գործարանում է խաղող, դեղձ, ծիրան, նուր, ընկույզ, սանձ: Նախալեռնային և լեռնային քաղաքներում բնակիչները հիմնականում զբաղվում են անասնապահությամբ: Վայոց Ձորում է արտադրվում այծի կաթից սառնվող, հիմնականում արտահանվող լոբանջ: Մշակվում են նաև հացահատիկ, բանջարեղենային և կերային կուլտուրաներ:

Պատմությունը

Անանիա Շիրակացին իր «Աւխարհագրոց»-ում Վայոց Ձորը դասում է Սյունյաց նահանգի 12 գավառների շարքում՝ թվով երրորդը: Մաս է կազմել Ուրարտի, Երվանդյան, Արաքսյան, ապա Արևալույսյան թագավորություններից: Վայոց Ձորն աստիճանաբար են արաբները, սելջուկները, մոնղոլները, թուրքերը: 1211 թ. հայ-վրացական միացյալ զորքերը Ջաղարանների համանահարությամբ Վայոց Ձորն ազատագրում են թուրք-սելջուկներից: Ամենամեծ վնասը դրան հասցրել է Շահ Աբասը՝ հայկական միջնաբերդը՝ Արարատյան դաշտավայրը, Նախիջևանը, Վայոց Ձորը, Սյունիքը մաքրելով հայերից: 17-րդ դարում, թուրքերի լծից զրկվելուց հետո, այս տարածքներում հաստատվում են թուրքալուծ գեղերը:

Մշակույթը

Հենց Վայոց Ձորը կարելի է համարել թանգարան քաղաք երկրի սպա: Հայաստանի որևէ տարածքում չկան այնքան վաղ և բնակչության ծախսերով հարուստ մշակութային կոթողներ, որքան Վայոց Ձորում: Դրանց մեծ մասը կառուցվել են միջնադարում. Նուրվանի, Թանահաս, Գնդեանի, Գեղեգնա Սուրբ Սիոն, Արենի Սուրբ Աստվածածին, Սեյիմի ամրոց և իջեանահաս, Գլաձորի համալսարան... Խաղաղական Պոռո իբրանի, Օրբեյան իբրանական սան և Սյունյաց մեծարարության միասնական ջանքերով Թանահաս կամ Գլաձոր (Գայլիձոր) վանքում հիմնադրված միջնադարյան ուսումնառական կենտրոնը ժամանակակիցները կոչվել են երկրորդ Արենի, իսկ Սեյիմի Օրբեյան Սուրբ Սիոն, որը եղել է Գլաձորում ուսում ստացածներից, այսպես է բնութագրվել. «Արեգակնափայլ են երկնահասնդ, գերահույզակ, հոյակապ և մեծաբուր, Հայկազյան ազգի դարձանք»:

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Կյանքը և մարդիկ Հայաստանի գավառներում

Մարզային կյանքը հայկական լրատվամիջոցներում, այդ թվում՝ մայրաքաղաքի օրաթերթերում, չափազանց քիչ է լուսաբանվում: Կարող եմ հիշել, թե վերջին անգամ հյուսիսային Արցախի ֆաղափ կամ ծայր արեւելյան Նյուվադի գյուղի, մայրաքաղաքից ընդամենը մի քանի ասույցի կիլոմետր հեռավորության վրա գտնվող Արցախի ավանի կամ գավառական Թալիսի և Արփայի մասին մեր մամուլում երբ է գրվել: Աճուռն, մարզերից թղթակցություններ դատարաններում համար անհրաժեշտ են հավելյալ ժամանակ և ջանքեր, լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ, ինչի լուսաբանումը նաև երբեմն սահմանափակվում են երեսնամյա ասուլիսային սահմանի իրադրություններով: Մարզերում մամուլ չեն ստանում, չեն կարողանում, որովհետև թերթերում չեն տեսնում իրենց, իրենց հուզող խնդիրները: Մինչդեռ մարզերում կենտրոնացված է Հայաստանի Հանրապետության բնակիչների մոտ երկու երրորդը կամ 2 մլն. մարդ:

Մեր այս անարդար երկրում ամեն հայկափոխի ունեցողներն են Երեմյանի ֆաղափների իրավունները: Եթե երեսնամյա մամուլի օգնությամբ լսելի է դառնում նրանց ձայնը, ապա մարզերում բոլորովին այլ է վիճակը: Որոշ բնակավայրերում հաստատվել են ճորտատերերի նման կարգեր, լուսաբանում են հայ գյուղացուն, օրենքի լուսաբանում կոչված նշանակները, հանցավոր անցյալ ունեցող որոշ մարզիկներ ու կեղծիներով ընկած ֆաղափներ տեղերում ահ ու սարսափի մթնոլորտ են ստեղծում, հաստատվել ու ցմխոր դասավոր-դասախազները շարունակում այս երկրի իրական տերերի արդար ֆրիդոմը ստեղծածը: Մա, անուր, չի նշանակում, որ մենք անդրադառնալու ենք միայն հողի երեսույթների:

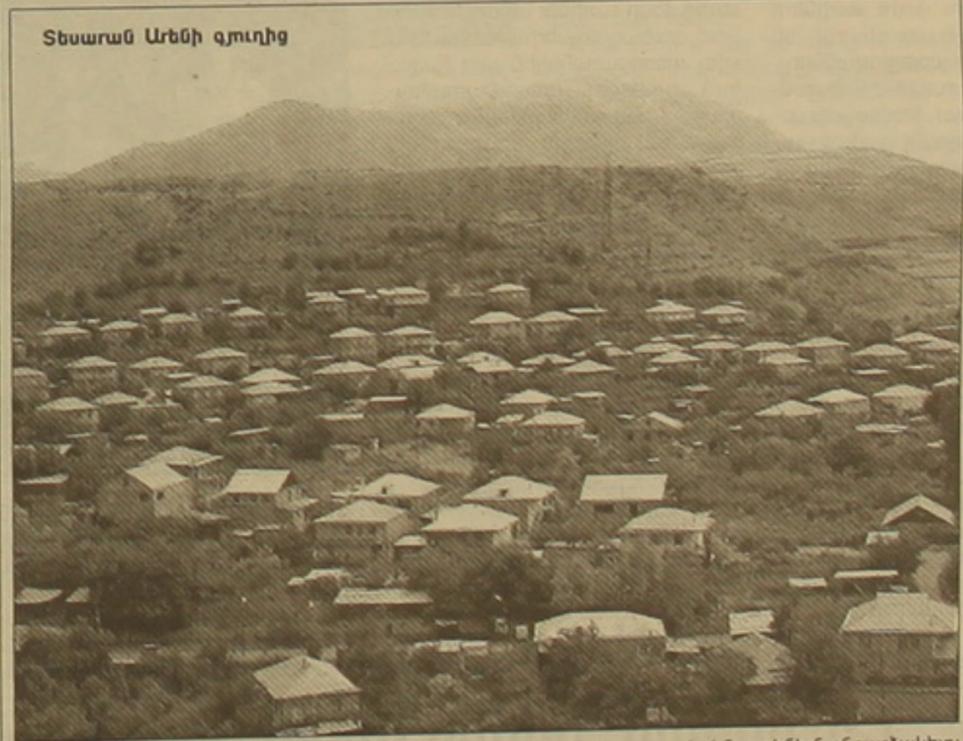
Լրագրողի «զենքը» գրիչն է: Բայց մենք անգործ ենք այս համասարած անարդարությունների, երկրի աղաքան կեղծի կոռուպցիայի, խաբուսության, այլաճակատությունների դեմ լուսաբանում: Մյուս կողմից, իրականությունն անապառ, հետևողական կերպով ներկայացնելու մեր ջանքերով միգրացիոն հարավոր լինի որոշ չափով գոյություն ունեցող չի-նովիկներին:

Հայաստանի մարզերի մասին մենք ակտիվ գրում ենք միայն նախագահական կամ խորհրդարանական ընտրությունների նախօրյակին՝ լծվելով այս կամ այն կուսակցության ֆարգարակին: Հանրապետության նախագահները, վարչապետները Հայաստանի տարբեր մարզերում սասույցակ «նորարար» գործարանների, փոքր ու մեծ ձեռնարկությունների «կարմիր ժառանգներ» են կերել, իբրև նախաձեռնողներին ստատուսով հետադարձվելուց հետո «դեմոկրատիայից» դաստիարակված, ազգայնական գործունեության մասին: Իրականում, սակայն, մեր հեռուստատեսությանը դուրս կա մեկ այլ իրական կյանք՝ ֆաղափի կարոտի բանավորը. Սիբիրում բնակվող թուրքիկները սարիներ ստատուս են ստացել: «Ազգ» Վայոց Ձորից թղթակցությունների շարքում սկսում է Հայաստանի բոլոր 10 մարզերի մասին լուսաբանող առանձին ներդիր-հավելվածները: Մեկնաբանելով Վայոց Ձորն էլ, ընտրությունը՝ լուսաբանական: Մեր թերթի լրագրողներից Ջաղարանի Հայկոյանը երբ որ անց է կացրել մարզի Ջերմուկ և Վայ ֆաղափներում, Մայիսիկ և Արենի գյուղերում, գրուցել տեղական իշխանությունների ներկայացուցիչների, հասարակ մարդկանց հետ: Այս և ներդիր մյուս երեք էջերում նա լուսաբանած թղթակցություններն են:

Արենի՝ լավագույն գինեգործների տունը

Այստեղ վերականգնում են իրն հայկական Գինեգործները

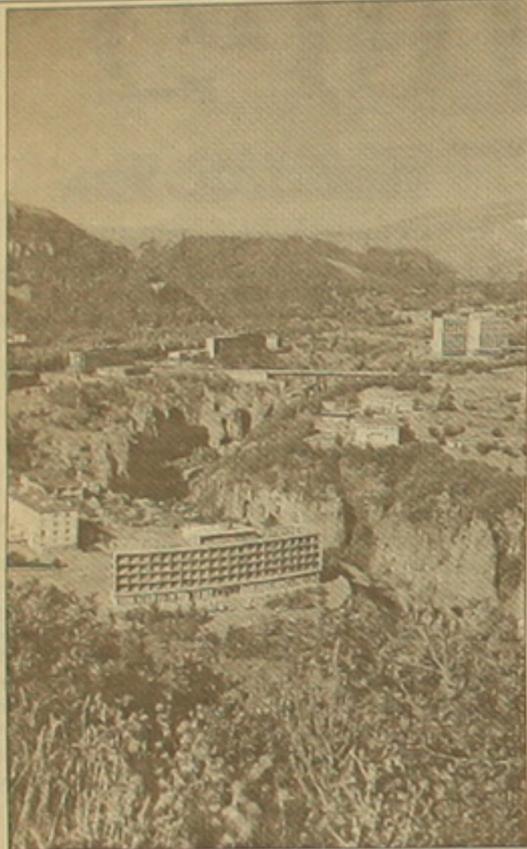
Տեսարան Արենի գյուղից

Անցյալ տարի Արենիում 400 տոննա խաղողի բեր է ստացվել: 70-ն անց Պետր Ղազարյանը իր 0,14 հեկտար խաղողի այգուց գյուղի գործարան է հանձնել երեք տոննա «Արենի» սեռակի խաղող՝ կիլոգրամը 250 դրամով: Ղազարյանը և նա համագործակցում են Արենիում, որ Հայաստանում ամենաբարձր, ամենահամեմատելի խաղող, դեղձն ու ծիրան անում է հենց իրենց գյուղում, որովհետև Արենիի արեն ուրիշ է: Արփայի ներքին հոսանքում հայ-նախիջևանյան սահմանում գտնվող Արենի Հայաստանում հայտնի է ոչ միայն իր կարմիր «Արենի» գինով, խաղողագործ-գինեգործներով, այլև 14-րդ դարի Աստվածածին եկեղեցով: Իրենք արենցիներն արդարեն լուսաբանում են իրենց ազնվությունը և աշխատանքային: Գյուղից ցած էր են մեկնում Ռուսաստան՝ արագան աշխատանքի, որովհետև Արենիում լավ թե վաս աշխատանք կա: Բնակիչներն իրենց համարում են Վայոց Ձորի «ի՛ն հայեր», և ի տարբերություն այս տարածաշրջանի ցածր գյուղերի բնակիչների, որոնք 1828 թվականից հետո գաղթել են Պարսկաստանի հող և Սալմաս գավառներից, արենցիները բնակվել են: Գյուղացիները դասում են, որ Արենիում կան նաև «եկվորներ»՝ խոյից, Սալմասից, Մուսից, Վանից ու Նախիջևանից: Հին գյուղը եղել է մի քիչ վերտում՝ արեւից դեղձնածառի ստորոտում, եկեղեցու հարեանությամբ: Մինչև այսօր էլ հին տեղն անվանվում է Վերի-գյուղ:

Արենիի բարբառը տարբերվում է մարզի մյուս գյուղերի բարբառից, և մոտ է Լոռվա խոսակցությանը: Ըստ լեզվաբանական վերջին ուսումնասիրությունների, Վայոց Ձորի տարածքը ընդգրկող բնակավայրերի ցուց 80 տոկոսը խոսում է խոյ-Սալմասի, իսկ ցուց 20-ը՝ հնարքների բարբառով: Արենիի և մի քանի այլ գյուղերի խոսակցական միջին դիրք է գրավում Արարատյան և Ջուղայի բարբառների միջև, մի փոքր հեռացած է Արցախի բարբառից: Արենիում 2000 մարդ է բնակվում: Գյուղը սահմանամերձ է, սակայն արտոնություններ չունի: Մասնից գյուղացիներն այնքան էլ չեն դժգոհում: Նրանք կցանկանան այնքան ավելի ցածր մշակել, քան Արփայի ավանը են միայն բերանոտ, գյուղի մյուս հողատարածներն արեւից դեղձնածառեր են: Այս ձորերի բնակիչները

գտնել են այդպիսի ընդարձակելու եղանակը. դրսևելով հողը տեղափոխում են լցնում են ֆարին ու ծառ ու թուփ սնկում՝ թուփ, նուր, դեղձնի ու ծիրաններ: Պետր Ղազարյանն ու երեկոյան իրենց սննդի ռեսուրսները հենված՝ ռուսաց խաղողագինները հողատնությամբ դասում են, որ խոտիկային Սիոնյան ժամանակ Արենի սվել է սոցիալիստական աշխատանքի 11 հեռու: Այսօր էլ արենցիները ցած են աշխատում, և, իրենց ատելով, անհամեստ լավ արում, ֆան Վայոց Ձորի ու Հայաստանի ցած ու ցած գյուղերում: Արենիում խաղողից ամենահավան Գինի ֆանով գյուղացիները չեն սահմանափակվում: Նրանք փորձում են վերականգնել հայկական գինեգործության դարավոր ավանդույթները: «Հոկտեմբերի 8-ին կամ 9-ին երկու ամսում մեկու երեք օր», ասում է գյուղացիներից մեկը, «ստան է գյուղացիներից սեղանակալ Եղիա Գրիգորյանը: Անցյալ տարի իրենց արենցիները, սասնամյակների մոտացությունից հետո, Արենիում վերականգնվեց իրն հայկական այս գեղեցիկ տեղը, որը տնվել է հարյուրավոր, ասում են՝ հազարավոր տարիներ առաջ: Տես էջ 9

Ջերմուկից հեռանում ես անմոռանալի տղավորություններով Ամռան ամիսներին առողջարանային ֆաղափ քնակչությունը կրկնասպասկվում է

առողջարանները: «Հանգստանալու, բուժվելու է գալիս հիմնականում արտաքին, նաև միջին խավը: Առաջվա դեպքերում սեզոնը երկարելու միտում ունի: Մտադիր են այս ձմեռ աշխատել՝ հեղեղներով գնելով», ասում է նա երկուսը, որ անցյալ տարի հանգստանալու համար Կարգես համայնքում համաձայն է՝ ֆաղափ վերջին տարիներին փոխվել է, ասացել են Ջերմուկի առողջարաններում հանգստացողները, բայց. «Նրանք, ովքեր կարող են հայրենի տաք տանը, նրանց համար ոչինչ չկա: Հիմա հանգստանալու գալիս են հիմնականում մեզ, ովքեր երեւոյնում ռեսուրսներում են ձառում»:

Իսկ այսօր ունի տղավոր: «Զաջերը մահ չունեն» ժողովածուն Ղարաբաղում նահասակված 21 ջերմուկցի ազատամարտիկների մասին է: Նա հիշեց նաև «Հրազդանի ֆաղափ»-ը, որը նվիրել է Ջերմուկի այգիները կանաչադաշտի ռուս Տիգրայուկին: Բանաստեղծը հիշում է «այն ժամանակները», երբ ամառ-ձմեռ ֆաղափում ասելի գեղերը տեղի էին ունենում:

Իրավամբ, այսօր Ջերմուկի առողջարանները գնեցի առանձին անձանցից են Հայաստանի քաղաքային ֆաղափների համար: Դրանք վերջին տարիներին վերանորոգվում ու կրկին իրենց դռներն են բացում, թեկուզ դեռևս միայն «Նոր հայրենի» առաջ:

Գայանե Հովհաննիսյանը Ջերմուկի թիվ 3 առողջարանի բուժօժիտիչն է: Նա համոզված է, որ ֆաղափ սկսել է զարգանալ միայն այն բանից հետո, երբ սեփականացրեցին արտաքին հանգստանալու համար Կարգես համայնքում հանգստանալու համար Կարգես համայնքից, ԱՄՆ-ից, Իրանից, Ռուսաստանից, Գերմանիայից: Նա հույսով է, որ նորից գալու են այն լավ ժամանակները, երբ Ջերմուկը ինտերնացիոնալ ֆաղափ էր, ասելի գեղերը տեղի էին ունենում:

Թիվ 3 առողջարանը գործում է 50-ական թթ.-ից, ունի լավ ավանդույթներ: Սուր ու ցուրտ տարիները Ջերմուկի հետ հաղթահարել են նաև ֆաղափի ու առողջարանները, որոնք այն օրերին սահմի էին փախստականների համար: Սեփականաշինության հետ նրանք կամաց-կամաց ոտի են կանգնում, դրսից ու հասկալից ներսից վերափոխվում: Նախկին գուրե սենյակներն այժմ նոր փայլով են դիմավորում հանգստացողներին:

Ջերմուկի ֆաղափի ղեկավարը Մարկոսյանն առանձնացնում է երեք հիմնական ոլորտ, որոնց հետագա զարգացումը ֆաղափի բոլորովին նոր տեսի է տալու. համայնքի զարգացումն արտաքինում՝ նոր ուղիների բացումը, առողջարանային գործի վերականգնումն ու զբոսաշրջության զարգացումը: Վերջին ոլորտը, ֆաղափի կարծիքով, ամենաառաջնությունն է, ֆաղափի ոլորտում Ջերմուկի սկսել է ամեն ինչ. ստանդարտ ու սափ, բուժիչ արդյունքներ, այլույն մարզագետներ, անդրդախոր ձորեր, ամառ

սափ արեւ, սուր, մաքուր օդ: Հայաստանի գավառական մյուս

մայր ուր հեկտարի վրա: Փորձում են հովանավորներ գտնել: Զարգացումն ասում է, որ Ջերմուկը ու քաղաքային տղավորությունը ունեն առողջարանային, դաստիարակչական ու կրթական համայնքային, ազգագրական ու էկոսոփիլոսոփիայի համար:

Զարգացման ղեկավարը Մարկոսյանը

ֆաղափներից Ջերմուկն առանձնանում է իր խնամված, կոկիկ տեսքով: Զարգացումը, սակայն, առավել կարևոր է մեկ այլ բան՝ «մայրից մինչև հոկտեմբեր գործարկությունը ընդհանրապես չկա»:

Հայաստանի նախկին վարչապետից մեկը տարիներ առաջ Ջերմուկում գործարկված խորհուրդ էր սկսել առողջարանային այս ֆաղափում զբաղվել անասնաբուժությամբ: Բայց սասնամյակներ տղասարկման ոլորտում ներգրավված ջերմուկցիները լուրջ չընդունեցին առողջարանային ֆաղափում կոկիկ տեսքով մեր նախկին վարչապետի հորդորը:

«Այսօր բարեկարգման բաժնում 40 աշխատողի կարիք ունեն: Անցյալ տարի արհեստավորների 15 հոգանոց խմբին հետ միասին Ռուսաստան մեկնելու մտադրությունից», ասում է ֆաղափի ղեկավարը, որ ֆաղափում լավ արհեստավորների կարիք կա: Նրա մասկոտագրած Ջերմուկը մեծ է դառնալով ձմեռային զբոսաշրջության կենտրոն. «Հայաստանում ձմեռն ամենաբարձր օրերն այս ֆաղափում են, մինչև մայիս կարելի է դառնալ ֆեյ: Նախատեսվել են ճողայնողի, ձմեռային զբոսաշրջության բազա կառուցել՝ մարզական հա-

վոր եղավ կացինը հեռու դառնալով»:

ժամանակին Ջերմուկն ուներ առողջարանային ֆաղափի համարում: Տարեկան հանգստացողների թիվը անցնում էր մի քանի տասնյակ հազարից: Անցյալ տարի վերականգնվող ու առողջարաններում բուժվելու էին հանգստանալու անցյալի 4000 մարդ: Զարգանում է նաև ընթացող հյուրանոցային թիվերը: Հայրիկ Սեփանյանի հյուրանոցում հաճախորդներին զբաղեցնելու համար առաջարկվում են ֆաղափի երկու մասին դասնող նկարագրող գրքեր:

Տասնամյակներ առաջ Ջերմուկում հանգստացել է նաև նշանավոր հայ գրողը: Սարգսյանը, 1978 թ. այցելելով առողջարանային ֆաղափ, իր տղավորություններն այստեղ է արձանագրել. «Հայաստան աշխարհի իսկական դրախտավայր է,

սը՝ «Մայր գործարանը» վերջին տարեկան տեղում, մինչև յոթն ասոր «Ջերմուկ գրողի» հետ «հայկական ջուր» արձանագրում է 32 երկրներ: Զարգանում առողջարանային զարգացվել է, ինչի շնորհիվ, ինչպես նկատում է Մարկոսյանը, «հնարա-

լիկ նրա բարձր, երկնասլաց գահը Ջերմուկն է: Այստեղ առանց է լույսը, ջերմ է արեւը»: Ժայռաբեկորի վրա նա գրել է. «Արեւ»:

Հին ճանապարհով եւ Քնդեազով

Վանաչ Ջերմուկից ֆաղափի Կայսր սանող մայրաքաղաքի հարեանությունը միակ գյուղը Քնդեազն է՝ իր նշանավոր Քնդեազով: Հայաստանի վայրի բնությունը զգալու համար մեծ է առողջարանային ֆաղափի Կայսր խաչմերուկի հասնելու հին ճանապարհով: Այդ ճանապարհին է 10-րդ դարի Քնդեազովը: Ըստ Սեփանյանի Օրբելյանի, որտեղ ճգնաժամների մեծասան, կոթողը կառուցվել է Սյունյաց Սուրբ արքայադսեր նախաձեռնությամբ՝ 936 թ.: Նա ասել է, թե Վայոց Ձորը գոհարներից զուրկ էր և մարտնչել է նաև կառուցում գոհարը՝ շրջափակելով: «Վայոց ձորն անակ մասանի էր, շինեցի սա եւ ակ դեղի վրան»:

Քնդեազ գյուղին ոռոգման ջուր բերող առուն կառուցվել է 11-րդ դարում: Վանաչայր Սարգիսը 22 կմ. երկարությամբ ջրանցքը կառուցել է վանաչայրից անցողի հողերը ոռոգելու նպատակով:

1604 թ. Պարսից Ըսի Արաքը ավերել է Քնդեազովը, Քնդեազցիներին տեղահան արել: Տասնամյակներ անց Քնդեազովը բնակություն են հաստատել Վայոց Ձորի գյուղերի բնակիչները: Այս գյուղում մինչև այսօր հացը թխում են թոնիում, ինչը հավասարապես եւ ինչ դարերից մշակութային ավանդույթ է եւ ծիսակարգ:

Հայկական միջնադարյան ճարտարապետական կոթողները սփռված են Վայոց Ձորի ողջ տարածքում: Գլխաբեր բնակավայր, որտեղ կանգուն կամ խոնարհված եկեղեցիներ, վանքեր ու խաչարձեր չլինեն: Առանձնահատուկ տեղ ունի Նորավանքը՝ հայոց միջնադարի գոհարը: Արքայի վսակի խոր կիրճի լանջին կառուցված համալիրի տարածքը, ինչպես գրում է Սյունյաց դասնող Սեփանյանը, սրբատեղի է եղել դեռ վաղ միջնադարում: Այդ ժամանակաշրջանից հայսօր է Սուրբ Փոկաս եկեղեցին՝ վան-

Նորավանք հայոց միջնադարի գոհարը

ի այժմյան տարածքում:

Նորավանքը 10-րդ դարում եղել է զբոսայգի կենտրոն: 12-րդ դարի սկզբներին Վահանավանքի առաջնորդ Հովհաննես եպիսկոպոսը տեղափոխվում է Նորավանք, ապա նրա մոտ հաստատվում է եղբայրը՝ Համսուն իբխանը եւ կրոնավոր դառնում: Երկու եղբայրները վանքի քաղաքային հեռացում են աշխարհականներին, հարեան գյուղերի բնակիչներից հողեր գնում, ընդարձակում վանքի կալվածքները եւ Նորավանքի սիրույթի սահմաններին նշանակալի կանգնեցնում:

Սուրադ Հասարթյանը «Զրիստոնյա Հայաստան» հանրագիտարանում գրում է, որ համալիրի գլխավոր եկեղեցին՝ Սուրբ Կարապետը, կառուցվել է 9-րդ դարում, եւ ունի այն ժամանակ կոչվել է Ավագ կամ խորանոց անապատ եւ միայն 1221 թ. է վերանվանվել Նորավանք: 13-րդ դարի առաջին տասնամյակներին իբխան Լիդարի Օրբելյանը եւ Սարգիս եպիսկոպոսը Նորավանքում կառուցել են Սուրբ Սեփանոս Նախավանք եկեղեցին, մի քանի տարի անց կառուցվել է գավիթը:

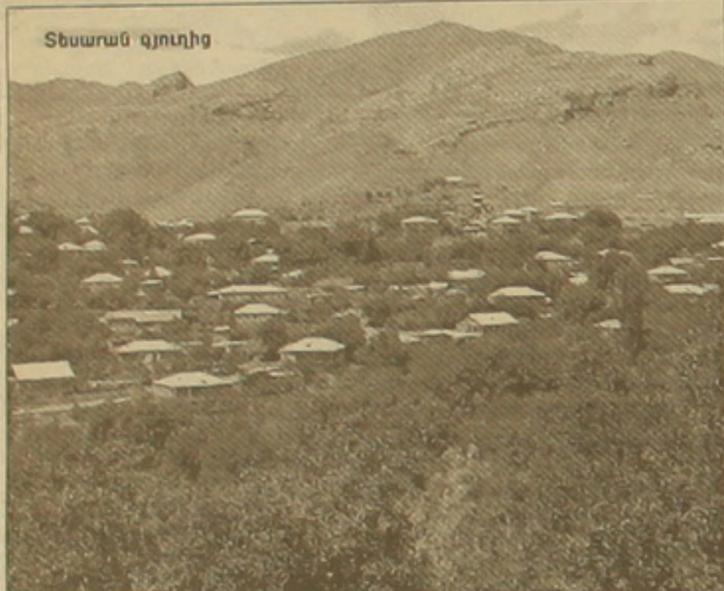
14-րդ դարի կեսերին Բուրբել իբխանը կառուցում է Նորաբեկի Սուրբ Ասվածածին եկեղեցի եկեղեցին՝ Բուրբելաբեկը: 17-րդ դարում կառուցվում է վանքի զարգացումը: Համալիրի զարգացման տարածքը ներառում է Սմբատ իբխանի դամբարանը, Մոմիկի ֆանդակած խաչարձերը: 14-րդ դարի սկզբին Նորավանքը դարձել է Սյունիի հոգեւոր կենտրոնը: Վանքի տարածքում են թաղված Սեփանոս Օրբելյանը, Մոմիկը, Սյունյաց սան հոգեւորականներ, իբխաններ:

1287 թ. Սեփանոս Օրբելյանը դառնում է Սյունյաց մեթոդիստի եւ ստանալով մոնղոլական իբխանությունների հովանավորությունը, Նորավանքի եւ Տաթևի առաջնորդարանները միավորում, բազմապատկում է Սյունյաց միացյալ թեմի սենտակալ հզորությունը՝ ձեռք բերելով Նորանոր կալվածքներ: Օրբելյանը 1299 թ. Նորավանքում ավարտում է «Պատմություն նահանգին Սիսական» աշխատությունը:

1999 թ. ապրիլի 18-ին կատարվեց Նորավանքի վերածնունդը՝ ձեռնարկվեցին հիմնական գործերը Ս Ամենայն հայոց հայրապետի եւ բարերարությանը Տիգրան եւ Դիանա Հաճեթյանների (Վանաչայր):

Մալիշկա. գյուղաքաղաքը երկու քաղաքի մեջտեղում

Այստեղ մարդիկ դժվար են սպրում

Տեսարան գյուղից

Մալիշկան Հայաստանի ամենամեծ գյուղերից է, մի ժամանակ ասում էին ամենամեծն էր, որի բնակչության երեքմեկը հասել է 10 հազարի: Պաշտոնական սվայներով այսօր Մալիշկայում ապրում է 7000 մարդ, իրականում՝ 5500: Մրան գյուղապետ Միք Մովսիսյանի ներկայացրած թվերն են:

«Մեր գյուղում աղբը դժվար է, այդ դժվարությունը մարդիկ գնում հեռանում են: Գործ չկա: Մարդիկ զբաղվում են հողով, ամասում են դաշին: Բայց դաշին հողը միջ է, սեփականացնողի մասնակց ամեն ընթացքում ընդամենը 1400 մետր հող է ստացել: (Անկախություն ձեռք բերելուց հետո) Մալիշկայում սկսեցին անասուն դառնալ: Են ժամանակ անասուն չէին դառնում, հիմա բոլորը կով ունեն», ասում է Մովսիսյանը:

Մալիշկան մարզի երկու փոքր-ներսի՝ Եղեգնաձորի և Վայի մեջտեղում է: Մի փոքր քաղաք էր Եղեգնաձորի մեծ մայրուղին անցնում էր գյուղով, Եղեգնաձորի մոտ ճանապարհի կառուցումով Մալիշկան զրկվեց այդ առավելությունից: Գյուղացիների ասելով՝ մի կողմից դա վաս է, փոքր ու ճանապարհի վրայի փոքր խանութներում սնվազել է առևտուրը, այլևս դժվար է «սան առաջ» միջ վաճառել, բայց մյուս կողմից՝ դակասել են ճանապարհային դժբախտ դժբախտները:

Վայոց Ձորում մալիշկացիները հաստատվել են մոտ 180 տարի ա-

ռաջ: 73-ամյա Մանվել Զոհարյանն իր դարձրել է լսել է, որ եկել են Մալիշկա Փայաջուկ և Մավարա գյուղերից: «Սովետականների համեմատ վաս են ապրում: Հողն է միջ, թե չէ լավ կլինե: Արաբայան դաշտավայրում հեկտարներով հող են մեկնում, մեկ մոտ՝ տես, ունի»:

Կյանքի դժվարությունները չեն խել Մանվել Զոհարյանի ժողովը

նց է, ամբողջը սար ու ձոր է, փառ: Պատահական մարդիկ են, որ սեզոնին կարողանան մեկ տոնա խաղող ստանալ», ասում է Մանվել Զոհարյանը:

«Հիմա ավելի լավ է, փան մի փոքր քաղաք է: Միջը Գեթափի և Արեճի գործարաններում են մթերում: Մի փոքր քաղաքից, բայց անցյալ տարի Երևան լավ էր, մեկ

կիլոգրամ խաղողին 180 դրամ էին տալիս: Գյուղում հացի կարոս մարդիկ էլ կան, հող չեն ստացել, կան ընթացիկն է մեծ՝ չեն հասցնում», ասում է նա:

56-ամյա Լեոն Սեփանյանը գյուղամեջի բնակավայրի անխառն է: Ժամանակին նա եղել է փակամագործ-եռակցող, հիմա, նրա ասելով, այդ արհեստի դաժնաբերը չկա: «Չլինե որսում բնակվող մեր գյուղացիների օգնությունը, ահավոր կլինե: Արագաղթը դանդաղել է, փան ու հիմնականում գնում էին երիտասարդները, նրանք արդեն գնացել են: Մոտ 1000-1200 մարդ հեռացել է ընթացիկներով, 400 սան դուրս է փակված են», դասնում է նա, ապա հոգոց հանում՝ «Մալիշկան ձեռանոց կդառնա»:

Գյուղապետ Մովսիսյանը համարում է՝ աշխատանք փնտրելու հույսով երիտասարդները Երևանում են հեռանալ: Նա համոզված է, որ սակավահողության և անասնադառնության համար ոչ այնքան նպաստավոր դաշտանները հաշի առնելով, ղեկ է մտնում գյուղում վերածակման և փոքր այլ ձեռնարկություններ հիմնելու մասին: Նախկինում միայն գյուղի կոնդենստորների գործարանում 500 մարդ էր աշխատում, հարյուրավոր մալիշկացիներ գործ ունեին Վայի և Եղեգնաձորի տարբեր ձեռնարկություններում:

Վերջին տարիներին Մալիշկայում մի փոքր ձեռնարկություններ են հիմնվել, լավ գործեր արվել: Արաբայանների ընթացիկ ներդրումներով գյուղի տարածքում ընթացիկներ մեծական կամ ժամանակավոր աշխատանք են գտել: 2000 թ. Մալիշկայում կառուցվեց Սուրբ Աննայի եկեղեցին, ապա նա հարեանությամբ՝ հայ երեսուցյալների բարեկամության քանդակարանը: Այն դարձել է Վայոց Ձոր այցելող զբոսաշրջիկների հանգստի վայրերից:

Թանգարանի գիտաշխատող Ռուզաննա Շահբաջյանը հիշում է եկեղեցի և քանդակարան ժամանակից հետո, փոքր քանակությամբ, հոգեբուժական գործիչներին, Ամենայն հայոց հայրապետ Գարեգին Երկրորդ, Մոսկվայի և համայն Ռուսիո դասիար Լվեսիյ Երկրորդ, Լյուդմիլա Պոլիսի, Նիկոլայ Ռիժկով, դեպրտներ... Թանգարանում ներ-

կայացված են հայ երեսուցյալների դաստիարակումը, նշանավոր դեմոկրատ Գևորգիանի ստեղծագործություններ, գեղանկարներ, փաստաթղթեր:

Արաբայանի եղբայրների հովանավորությամբ հիմնված վերանորոգվել է գյուղի երկու դպրոցներից մեկը, երկու դպրոցներին սնվել են 26 համակարգիչներ: Մալիշկայում գործում է սկսեցական ձեռնարկությունը, շուտով կկառուցվի դաշտանների գործարան, իսկ մրգերի չորացման արտադրամասում հնարավոր կլինի չորացնել օրական 1,5 տոննա միջ, բոլորն էլ Արաբայանների ջանքերով:

Գյուղապետ Մովսիսյանը կարծիքով է Մալիշկայի գազաֆիկացումը: Ձմռան ամիսներին կամ փայտ են վառում, ինչը Երևանում է, կամ աթար: Ենթակալից բնակիչի և դիպելային վառելիքի հետ կապված խնդիրները լուծվում են փուլ ամ փուլ, ավելի ճիշտ՝ երբ Մալիշկա է գալիս Արա Արաբայանը: «Մի փոքր ամիս առաջ Արաբայան մի փոքր ժամով եկավ գյուղ, վճարեց վառելիքի դաշտանը՝ մեկ միլիոն դրամի «Միսյա» էր կուտակվել: Անցյալ տարի էլ եկավ, կես միլիոն փակեց», ասում է բնակավայրից մեկ անհատը:

Սուրբ Աննայի եկեղեցին

Հայ երեսուցյալների բարեկամության քանդակարանը

Ավագ Հարությունյան. «Կարմիր, դառը գինեգործության ոլորտում առաջատարը Վայոց Ձորն է»

Չնայած վերջին 7-8 տարիներին 3 անգամ ավելացել են արտահանումների ծավալները, հայկական գինին դեռևս մրցունակ չէ միջազգային շուկայում: Հայ գինեգործների միության նախագահ Ավագ Հարությունյանը հայրենական գինի արտահանողների համար նշում է հիմնական երկու խնդիր: Առաջինը որակի խնդիրն է, այսինքն՝ ինչպիսին է խաղողը: Մասնավորապես, ըստ Հարությունյանի, Արեճի անվան սակ ներկայացվում են մոտ 20 տեսակներ, որոնք բաղադրության առումով այնքան էլ նման չեն Արեճու: Երկրորդ՝ հայ գինեգործն այդպիսի և չի կարող արտադրել խաղողի որակը: Խաղողը արտադրող գյուղացին կարող է փողովուց առաջ ջրել, ինչի դրանով էր ստացվում է որակը:

Հարությունյանի ասելով՝ համաշխարհային շուկայում այսօր հայկական գինիները մրցունակ են միայն Եվրոպայի գինիների Երևանում, սակայն անգամ դրանք մրցունակ չեն գների առումով, հիմնականում Երևանում դրանք մրցունակ են: «Միջին և բարձր որակի գինիների Երևանում մեծ ընդհանրապես մրցունակ չեն», ասաց Հայ գինեգործների միության նախագահը: Այսօր հիմնականում Վայոց Ձորի փոքր ձեռնարկություններում Երևանի գինիներն արտահանվում են Ռուսաս-

տան, Ուկրաինա և մի փոքր այլ երկրներ: Հայաստանը գինու արտադրության միջազգային շուկայում մրցունակ է եղել ցարական ժամանակներում, երբ հայրենի Շուսուկի Երևանի Արաբայանի և Երևանի, Երևանի, Սուրմալուի և Նախիջեանի գինի արտադրող գործարանները թալանվեցին ու ավերվեցին: Մինչ այդ թվականը Հայաստանը գինեգործության ածի տեղերով առաջին տեղում էր ամբողջ ցարական Ռուսաստանում և բացարձակ առաջատարը՝ Կովկասում: Առաջին հանրապետության դաշնակցական դեկավարները փորձեցին վերականգնել հայկական գինեգործության ավանդույթները, սակայն Հայաստանի խորհրդայնացումը թույլ չէր տալ վերականգնել դրանք», ասաց Հարությունյանը:

Եթե խորհրդային Միության տարիներին հայկական Եվրոպայից առաջ էր թունդ գինիները դառնում, ապա դրանց դաժնաբերը այսօր չկա, փան ու ռուսական շուկան սկսել է թեփվել դեպի Եվրոպական ծառակ՝ դառն գինիներ: Խորհրդային Հայաստանից արտահանվում էին

փառք և թունդ գինիներ, որոնք կազմում էին ընդհանուր մոտ 95 տոկոսը:

Ավագ Հարությունյանը կարծում է, որ առաջիկա 20-30 տարիներին կարմիր, դառը գինեգործության առաջատարը կլինի հենց Վայոց Ձորը: Հայ գինեգործների միության նախագահը նաև «Մարան» ՍՊԸ նախագահն է: Գինի արտադրող այս ձեռնարկությունը Հայաստանում միակն է, որը «Նորվան» արտահանողի կարմիր, դառը գինին արտահանում է Ֆրանսիա:

Վերջաբան

Վայոց Ձորը ճանաչելու համար երեկ օրը միջ է: Թղթակցություններ դաստիարակում ցարական մարզում եղել էի 1998 թ. այս օրերին՝ էլի երեկ-չորս օրով: Գուցե իմ տղայի միջոցով մալիշկայից են, բայց թվում է, որ որոշ բնակավայրերում կյանքն անհամեմատ փոխվել է՝ դրական իմաստով: Արագաղթն է սկսվել, արդեն փոխվել է՝ դրական իմաստով: Մալիշկայից Երևանը համաձայն չեն: Նրանք ասում են, որ առաջիկա մեկ տարի են հաց փամում:

Մեկնարկում է Դորսմունդի շախմատի մրցաշարը

Այսօր Դորսմունդում 10 գրասենյակներով մասնակցությամբ մեկնարկում է ՖԻԴԵ-ի 19-րդ կարգի շախմատային գերմրցաշարը: Մասնակիցներից 6-ն ընդգրկված են աշխարհի ուժեղագույն շախմատիստների ցանկում: Մասնակիցներին կարելի է բաժանել 3 խմբի: Նրանցից երեքն՝ ռուսաստանցի Վլադիմիր Կրամնիկը (2744), հունգարացի Պետեր Լեկոն (2763) և բուլղարացի Վեսելին Թոփալովը (2788) բազմիցս հաղթող են ծանաչվել ամենաբարձր կարգի մրցաշարերում: Երկրորդ խմբին կարելի է դասել մասնակցի, ովքեր կարող են լրջորեն մրցակցել առաջատարների հետ:

Նրանք են ՌԴ չեմպիոն Պյոտր Սվիդլերը (2738), Ֆրանսիայի չեմպիոն Էթիեն Բաֆրոն (2729) և Անգլիայի չեմպիոն Մայլ Ադամսը (2719): Մյուս մասնակիցներն են Եմիլ Սուսովսկին (2674), Պիետր Նիլսենը (2668) և Լյուկ վան Վելին (2655): Գերմանացի Արկադի Նայդիչին կարելի է համարել մրցաշարի հետնադաս: Նա իր վարկանիշով (2619) նույնիսկ 100 լավագույն շախմատիստների թվում է:

Դորսմունդի մրցաշարը շախմատիստների համար հիմնական հնարավորություն է բարելավելու իրենց վարկանիշները: Դա հասկանալի է վերաբերում է Վեսելին Թոփալովին, որը լավագույն 2800-ի սահմանագծին: Եվ եթե նրան հաջողվի հաղթող ծանաչվել Դորսմունդում, ապա հնարավոր է հասնի այդ ցուցանիշին: Նշենք նաև, որ Դորսմունդի մրցաշարի չորս մասնակիցների հարկ կլինի հոկտեմբերին Արգենտինայում տայաբերելու շախմատի աշխարհի չեմպիոնի կոչման համար:

Եվ այսօր, հուլիսի 8-ին գործի կրկնվեն շախմատային ժամացույցները: Առաջին տուրում կկայանան Լեկո-վան Վելի, Ադամս-Թոփալով, Նայդիչ-Սուսովսկի, Կրամնիկ-Սվիդլեր, Նիլսեն-Բաֆրո մրցախաղերը:

Վերջին փորձամրցումը

Հուլիսի 13-ին ԳՀ չեմպիոն «Փյունիկը» չեմպիոնների լիգայի որակավորման առաջին փուլում Ֆինլանդիայում մրցելու է «Հակայի» հետ: Այդ խաղից առաջ «Փյունիկը» Հայաստանի առաջնությունում իր վերջին փորձամրցումն անցկացրեց «Լեոնագործի» հետ: Վերջինս առաջնությունում ակնհայտ հետնադասն է, ուստի «Փյունիկի» համար այդ հանդիպումը չէր կարող դիտվել որքան ուժեղ զիջակոր ստուգաշտ: «Փյունիկը», որ ԳՀ-ի Վիստանի զիջակորությամբ անցկացրած չորս խաղերից միայն մեկում էր հաղթել՝ խփելով ընդամենը մեկ գնդակ, այս անգամ աչի ընկավ արդյունավետությամբ: Չեմպիոնը 5 անդամասխան գնդակ խփեց «Լեոնագործի» դարձալու կրկնելով ընթացիկ առաջնությունում «Վիլի-

կայի» արդյունավետության ռեկորդը: Ի դեպ, «Վիլիկան» էլ հաղթել էր «Լեոնագործին» նույնիսկ 5-0 հաշվով: Փյունիկիցներից երկուական գոլ խփեցին Ադվան Մարսյանն ու Տիգրան Դավթյանը, մեկ անգամ էլ աչի ընկավ Մամարյու Դիվարյանը:

Չնայած արդյունավետ խաղին, ԳՀ-ի Վիստանին մտահոգում է հարձակման գծի խաղը: «Ազգի» թղթակցի հետ զուգույն Վիստանը նեղ, որ առայժմ ցած է գոլային դասերի օգտագործման տևողությամբ, ուստի քիմի արդյունավետ հարձակողների կարիք է գոյանում: Մարզիկները փորձարկել են մի քանի խաղացուցիչներ, սակայն նրանք չեն ապագրել ստանդարտները: Այնուամենայն «Փյունիկը» ստիպված կլինի ապավինել սեփական ուժերին:

ՄՕԿ-ը կֆնսարկի օլիմպիական խաղերի ծրագիրը

Սինգապուրում աշխատանքն է շարունակում ՄՕԿ-ի 117-րդ նստաշրջանը, որն այսօր ֆնսարկելու է օլիմպիական խաղերի ծրագիրը: 1936 թ. սկսած առաջին անգամ հնարավոր է օլիմպիական ծրագրի մեջ ընդգրկված 28 մարզաձևերից որևէ մեկի փոփոխություն կատարել: ՄՕԿ-ի անդամները յուրաքանչյուր մարզաձևի համար առանձին դեմք է փնտրել: Այն մարզաձևերը, որոնք կհավաքեն ծայրերի 51 տկուց, կմնան օլիմպիական խաղերի ծրագրում: Իսկ եթե որևէ մարզաձև անհրաժեշտ անցկացվող որևէ մարզաձև անհրաժեշտ ծայրեր չհավաքի, ապա դրա փոխարեն օլիմպիական մարզաձև կդառնա սկզբում կամ անվավոր չմեկնաստի:

Հուլիսի 9-ին: Օլիմպիական ծրագրում ընդգրկվելու են հավակնում են հինգ մարզաձևեր՝ գոլֆը, կարատեն, սկվոշը, ռեգբի-7-ը, անվավոր չմեկնաստի: Ենթադրվում է, որ եթե ծրագրից հանվի որևէ խաղային մարզաձև, ապա դրա փոխարեն կարող է օլիմպիական մարզաձև դառնալ գոլֆը կամ ռեգբի-7-ը: Մենամարտային մարզաձևերից որևէ մեկի չընդունման դեպքում ծրագրում կընդգրկվի կարատեն: Իսկ եթե մարզադասիչները անցկացվող որևէ մարզաձև անհրաժեշտ ծայրեր չհավաքի, ապա դրա փոխարեն օլիմպիական մարզաձև կդառնա սկզբում կամ անվավոր չմեկնաստի:

ՖԻՖԱ-ն դասեց ՌԴ ֆուտբոլային միությանը

ՖԻՖԱ-ի կարգադատական կոմիտեն 10 հազար Եվրոյան ֆունտով ճանաչել է ՌԴ ֆուտբոլային միությանը հունիսի 4-ին Սանկտ Պետերբուրգում կայացրած հավաքականի հետ ընթացիկ խաղում ծայրումներ խաղադաս ենթելու համար: Բացի այդ, ՌԴ ֆուտբոլային միությունը զգուցացվել է, որ նման երեւոյթների կրկնության դեպքում ավելի խիստ դասաժամիցներ կկիրառվեն: Ընդհուպ հանդիպումները դասարկ սրիբունների ներկայությամբ անցկացնելու:

Ֆուտբոլային միությունը հասանելիության ծառայությունների 1 ռոմբի սակագները կիրառվում են սույն գնացուցակի 1, 2 և գնային սարքերակներով սահմանված անվճար ռոմբների չափաֆանակները բաժանորդի կողմից օգտագործումից հետո:

Արմսթրոնգը լուսազատարի դիրքը

«Տուր դը Ֆրանս» բազմօրյա հեծանվավազի 5-րդ փուլի հաղթող դարձավ ավստրալացի Ռոբի Մակլոյնը: Ըամբոր և Սոնեարթի ֆաղաֆների միջև ընկած 183 կմ մրցաշարությունը նա հաղթահարեց բոլորից արագ՝ 3 ժամ 46 րոմբում: Երկրորդ վերջնագիծը հասեց բելգիացի Թոմ Բոննենը, երրորդը՝ նորվեգացի Տուր Գոստինգը էր: Հետաֆրական է, որ այս եռյակը լավագույնն էր երկրորդ փուլում, սակայն վերջնագիծը հասել էր այլ հերթականությամբ՝ Բոննեն, Գոստինգ, Մակլոյն:

Ընդհանուր անհասկանալի հաշվարկով առաջատարի դերին մարզաշախմատի շարունակում է կրել հանրահայտ Լենս Արմսթրոնգը: 2-րդ եղում ընթացում է ամերիկացի մեկ այլ հեծանվորդ՝ Տորե Գինկեյթը, որն առաջատարից հետ է մնում 55 վրկ-ով: Լավագույն եռյակը եզրափակում է Յենս Ֆոյգթը (Գերմանիա):

Կրկին անհաջող ելույթ

Ընթացիկ մրցաշրջանում ոչ մի կերպ չի կարողանում իր խաղը գտնել Սարգիս Սարգսյանը: Առանց այն էլ Սարգիսը լավ է մրցաշարերի է մասնակցում և սովորաբար տայաբերից դուրս է մնում առաջին իսկ փուլերից: Բացառություն չկազմեց նաև Գոստինգի մրցաշարում Սարգսյանի ելույթը: Առաջին փուլում նա մրցակիցը ռուսաստանցի Նիկոլայ Դավիդենկոն էր: Առաջին խաղափուլում ռուս թեմիսիսը մեծ առավելությամբ հաղթեց (6-1), սակայն երկրորդ խաղափուլում, երբ հաշիվը 1-0 էր, վնասվածիի դասաժամով չկարողացավ շարունակել մրցախաղը: Այստիպ, Սարգիսը մնավ հաջորդ փուլ, որտեղ էլ զիջեց ռուսիացի Սարգսյանի (4-6, 4-6) ու դուրս մնաց հետագա տայաբերից:

Կրկին անհաջող ելույթ

Ֆուտբոլային միությունը հասանելիության ծառայությունների 1 ռոմբի սակագները կիրառվում են սույն գնացուցակի 1, 2 և գնային սարքերակներով սահմանված անվճար ռոմբների չափաֆանակները բաժանորդի կողմից օգտագործումից հետո:

Վիերին սեղափոխվեց «Միլան»

Չեմպիոնների լիգայի եզրափակիչի մասնակից իտալական «Միլանը» 2 տարվա տայաբերի է կնկել «Ինտերի» հարձակվող Ջիսիսիան Վիերիի հետ: 32-ամյա ֆուտբոլիստն օրերս խաղել էր տայաբերից «Ինտերի» հետ, թեև տարավոր էր ետ մեկ մրցաշրջան խաղալ թիմում: «Ինտերում» անցկացրած վեց մրցաշրջաններում Վիերին 143 խաղի է մասնակցել և խփել է 102 գոլ: «Միլանը» նա ֆուտբոլային կենսագրությունում կլինի 11-րդ ակումբը: Մինչ «Ինտերը», Վիերին խաղացել է «Պրատյում», «Թորինոյում», «Պիզայում», «Ռավեննայում», «Վենեցիայում», «Աջալանայում», «Յուվենտուսում», Մարիոյի «Ալեքսիկոյում» և «Լացիոյում»:

Ի գիտություն «Արմենստի»

Նոր-Նորի 4-րդ, 5-րդ և 6-րդ զանգվածների բաժանորդների

Ավարտվել են Երեւանի Նոր-Նորի 4-րդ, 5-րդ և 6-րդ զանգվածների բաժանորդների հեռախոսահամարների վերամիացման աշխատանքները:

Վերը նշված ԱԶԳ-ների բաժանորդները հուլիս ամսվա սեղական խոսակցությունների և ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների վերաբերյալ սեղականություն կարող են ստանալ իրենց ստանդարտ բաժնից, «Հայփոստի», «Հայինայրանկի», «Հայէկոնոմբանկի» և «Կոնվերսբանկի» համադասասխան բաժանումներից՝ առանց վճարման տարավորության:

Իսկ սույն թվականի օգոստոսի 1-ից Նոր-Նորի 4-րդ, 5-րդ և 6-րդ զանգվածների 63, 64 ԱԶԳ-ների բաժանորդները կվճարեն սեղական խոսակցությունների և ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների ռոմբավճարի համար: Չեզ են ներկայացնում սակագների գնային սարքերակների ցուցակը:

Հիմնական սեղական հեռախոսային և ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների սակագների գնացուցակ

Հ/Գ	Ծառայության անվանումը	Սակագին դրամ	ԱԱՀ	Սակագինը ԱԱՀ-ով դրամ
Գնային սարքերակ 1				
1 Հեռախոսագծի ամսական վարձավճար				
1.1	Բնակիչ բաժանորդ	750	150	900
1.2	Գործարար բաժանորդ	2700	540	3240
2	Տրամադրվող անվճար ռոմբների չափաֆանակը	360 ռոմբ ամսական յուրաքանչյուր հեռախոսագծի համար		
3 1 ռոմբ սեղական խոսակցության սակագին				
3.1	Բնակիչ բաժանորդ			
3.1.1	361-րդ ռոմբից մինչև 2250 ռոմբն	3.33	0.67	4.0
3.1.2	սկսած 2251-րդ ռոմբից	6.66	1.34	8.0
3.2	Գործարար բաժանորդ			
3.2.1	361-րդ ռոմբից մինչև 2250 ռոմբն	3.33	0.67	4.0
3.2.2	սկսած 2251-րդ ռոմբից	6.66	1.34	8.0
Գնային սարքերակ 2				
1 Հեռախոսագծի ամսական վարձավճար				
1.1	Բնակիչ բաժանորդ	5000	1000	6000
1.2	Գործարար բաժանորդ	7250	1450	8700
2	Տրամադրվող անվճար ռոմբների չափաֆանակը	2250 ռոմբ ամսական՝ յուրաքանչյուր հեռախոսագծի համար		
3 1 ռոմբ սեղական խոսակցության սակագին				
3.1	Բնակիչ բաժանորդ			
3.1.1	սկսած 2251-րդ ռոմբից	6.66	1.34	8.0
3.2	Գործարար բաժանորդ			
3.2.1	սկսած 2251-րդ ռոմբից	6.66	1.34	8.0
Ինտերնետ հասանելիության ծառայության 1 ռոմբի սակագին (անկախ ընտրված գնային սարքերակից)				
4.1	Բնակիչ բաժանորդ	0.83	0.17	1.0
4.2	Գործարար բաժանորդ	0.83	0.17	1.0

Ըստ վերը նշված գնացուցակի, գործելու է հիմնական սեղական հեռախոսային և ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների սակագների գնային 2 սարքերակ, որոնց ընտրությունը բաժանորդը դեմք է կատարի իմնուտյուն՝ ելնելով ամսվա ընթացում իր կողմից կատարվող սեղական խոսակցությունների և ինտերնետ հասանելիության ծառայություններից օգտվելու ծավալներից: Գնային ընտրված սարքերակի մասին բաժանորդը հաշվետու ամսվա նախորդող ամսվա ընթացում գրավոր (դիմումի ձևով) սեղական է տայաբերից իրեն ստանալով բաժանորդների՝ ստանալվան սեղամասում: Ընտրված սարքերակը փոխելու դեպքում բաժանորդը դեմք է վերը նշված կարգով սեղական տայաբերից, հաշվետու ամսվա նախորդող ամսվա ընթացում:

Ընտրությունը ճիշտ կատարելու համար բաժանորդը հիմք է ընդունում իր կողմից հնարավոր օգտագործվող սեղական խոսակցությունների և ինտերնետ հասանելիության ծառայությունից օգտվելու ծավալները:

Օրինակ.

Գնային սարքերակ 1

1000 ռոմբ սեղական սեղական խոսակցության ելվան ինտերնետ հասանելիության ծառայություններից օգտվելու դեպքում, ընտրելով գնային առաջին սարքերակը, բնակիչ բաժանորդը վճարելու է 900 դրամ (ներառյալ ԱԱՀ), իսկ գործարար բաժանորդը՝ 3240 (ներառյալ ԱԱՀ) հեռախոսագծի վարձ ունենալով 360 ռոմբ անվճար սեղական հեռախոսային խոսակցությունների ելվան ինտերնետ հասանելիության ծառայություններից օգտվելու հնարավորություն: Սնացած 640 ռոմբի համար բաժանորդը վճարելու է՝

- սեղական խոսակցությունների յուրաքանչյուր ռոմբի համար՝ 4 դրամ (ներառյալ ԱԱՀ)
- ինտերնետ հասանելիության ծառայությունից օգտվելու դեպքում՝ յուրաքանչյուր ռոմբի համար 1 դրամ (ներառյալ ԱԱՀ):

Եթե բաժանորդը կատարել է 2251 ռոմբ և ավելի սեղական սեղական խոսակցություն ելվան օգտվել է ինտերնետ հասանելիության ծառայությունից, սկսած 2251 ռոմբից վճարում է.

- սեղական խոսակցության յուրաքանչյուր ռոմբի համար 8.0 դրամ (ներառյալ ԱԱՀ)
- ինտերնետ հասանելիության ծառայություններից օգտվելու յուրաքանչյուր ռոմբի համար 1 դրամ (ներառյալ ԱԱՀ)

Գնային սարքերակ 2

Ընտրելով այս սարքերակը, բնակիչ բաժանորդը վճարում է 6000 դրամ (ներառյալ ԱԱՀ), իսկ գործարար բաժանորդը՝ 8700 դրամ (ներառյալ ԱԱՀ) բաժանորդային վարձ և ունենում 2250 ռոմբ անվճար սեղական խոսակցությունների ելվան ինտերնետ հասանելիության ծառայություններից օգտվելու հնարավորություն:

2251 ռոմբից սկսած բաժանորդը վճարում է՝

- սեղական խոսակցությունների յուրաքանչյուր ռոմբի համար 8.0 դրամ (ներառյալ ԱԱՀ)
- ինտերնետ հասանելիության ծառայություններից օգտվելու 1 ռոմբի համար 1 դրամ (ներառյալ ԱԱՀ):

